

© Avrupa Konseyi/Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2012. Bu çeviri, Avrupa Konseyi'nin insan haklarına destek Fonu'nun desteğiyle hazırlanmıştır (www.coe.int/humanrightstrustfund). Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Daha fazla bilgi için, bu belgenin sonunda bulunan yazarın telif hakkı ile ilgili kısmı okuyabilirsiniz.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Parti travailliste géorgien/Gürcistan – 9103/04

Karar 8.7.2008 [2. Daire]

1 no'lu Protokol'ün 3. maddesi

Halkın kanaatlerinin özgürce açıklanması

Seçimlerde aday olmak

Seçimlerden hemen önce ve “devrim sonrası” bir politik kontekste, düzensiz seçim listelerinin yarattığı problemleri çözmek amacıyla, seçim listelerine kayıt konusunda, katılımcı bir sisteminin getirilmesi: *İhlal yok*

Bütün seviyelerdeki seçim komisyonlarında Cumhurbaşkanı yanlılarının çoğunlukta olduğuna dair şikâyeti destekleyen, görevin kötüye kullanıldığına veya seçimlere hile karıştırıldığına dair, delil yokluğu: *İhlal yok*

İki seçim bölgesinin haksız ve gayrimeşru bir şekilde ulusal bazdaki oy sayımından dışlanması: *İhlal*

Olaylar: Kasım 2003 tarihinde, Gürcistan'da, salt çoğunlukçu oy ve orantılı oydan müteşekkil, karışık seçim sistemiyle Parlamento seçimleri yapılmıştır. Gürcistan İşçi Partisi, kullanılan orantılı oyların % 12,04'ünü almıştır. Bu oran siyasi partilerin aday listeleri için ayrılan 150 koltuktan 20 koltuğa denk geliyordu. Yeni seçilmiş Parlamento'nun ilk oturumu seçimlere hile karıştırılmasını protesto eden ve Cumhurbaşkanı Edouard Chevardnadze'nin (“Gül devrimi”) istifa etmesini isteyen göstericiler tarafından yarıda kesilmiştir. Cumhurbaşkanı istifa etmiş ve Gürcistan Yüksek Mahkemesi Parlamento seçimlerinin orantılı oy sonuçlarını iptal etmiştir. Cumhurbaşkanlığı seçiminin Ocak 2004 tarihinde, yeni Parlamento seçimlerinin ise 28 Mart 2004 tarihinde yapılmasına karar verilmiştir. Merkez Seçim Komisyonu (CEC) seçim bürolarını geçici seçmen listelerini ilan etmeye ve seçmenleri de listelerinde isimlerinin bulunup bulunmadığını kontrol etmeye zorlayan bir karar almıştır. Bu karara göre, listede ismi olmayan seçmenlerin gerekirse listenin yeniden düzenlenmesini istemesi gerekiyordu. 28 Marttaki Parlamento seçimlerinde birçok usulsüzlük şikâyeti alan CEC, Kobuleti ve Khulo (Aljarie Otonom Cumhuriyeti) seçim bölgelerindeki seçim sonuçlarını iptal etmiş ve 18 Nisan 2004 tarihinde bu bölgelerde yeni seçimlerin yapılmasına karar vermiştir. Ancak merkezi yönetimle yerel makamlar arasındaki ihtilâf yüzünden o gün Kobuleti ve Khulo'daki seçim büroları kapalı kalmıştır. Aynı gün, CEC oy sayımına geçmiş ve 28 Mart seçim sonuçlarını açıklamıştır. Başvurucu Parti % 6,01, yani % 7 olan seçim barajının altında, oy almış ve dolayısıyla Parlamento'ya girememiştir. Başvurucu parti Yüksek Mahkeme ile Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuşsa da bir sonuç elde edememiştir.

Hukuk: 1 no’lu Protokol’ün 3. maddesi – *Seçmenlerin seçmen listelerine yazılmalarıyla ilgili yeni sistem:* Seçmen listelerinin iyi yapılması dürüst bir seçim ve oy kullanma özgürlüğü için ön şarttır. Seçimlerde aday olma hakkının etkililiği, hiç şüphesiz, oy verme hakkının düzgün bir şekilde kullanılmasına bağlıdır. Üzerinde bazı seçmenlerin isimlerinin bulunmadığı ve/veya bazı seçmenlerin birden fazla sefer yazılı olduğu bir seçmen listesi, sadece seçmenlerin menfaatlerine zarar veren değil aynı zamanda adayların seçimlere eşit ve adil bir şekilde katılma haklarını da ihlal eden kötü bir yönetimin göstergesidir. Sonuç olarak, seçmen listelerine kayıt sistemi konusunda yapılan eleştiriler başvuru partinin yeni Parlamento seçimlerine katılma hakkıyla yeteri kadar sıkı bir nedensellik bağı içindedir. OSCE/BIDDH’nin seçimleri izleme misyonu raporunda da kabul edildiği üzere, seçmenlerin kayıt edilmesiyle ilgili yeni “katılımcı” bir sistemin oluşturulması, CEC’ye, çok sayıdaki yanlışlıkları ortadan kaldırma, seçmen listeleri üzerindeki bilgileri tek bir veri tabanına işleme ve 145 000 yeni seçmeni kaydetme olanağı sağlamıştır. Kuşkusuz, yeni kayıt sisteminin de bazı kusurları bulunmaktadır, ancak AIHM devlet otoritelerinin yeni sistemi daha güvenilir kılmak için hiçbir çabadan feragat etmemelerine daha çok önem vermektedir. Devlet otoritelerinin kısa bir süre içerisinde (25 Kasım 2003 ile 28 Mart 2004 tarihleri arasında) ve “devrim sonrası” politik kontekste seçim listelerinin düzensizliğine bir çare bulmak zorunda kalmaları dikkate alındığında, ideal bir çözüme ulaşmalarını beklemek aşırı ve irrealist olurdu. Dolayısıyla, yeni seçimlerin yapılmasından bir ay önce seçmen listelerine kayıt kurallarıyla ilgili beklenmedik değişiklikler yapılmış olması, 1 no’lu Protokol’ün 3. maddesi temelinde bir sorun doğurmamaktadır. Seçmen listelerinin kontrolü konusunda devlet otoritelerinin sorumluluklarını kısmen seçmenlere yükleyen yeni kayıt sisteminin, yüksek sözleşmecî devletlerin halkın kanaatlerini özgürce açıklamasını sağlama pozitif yükümlülükleriyle uyuşup uyuşmadığı sorusuna gelince, AIHM bu alanda, böyle bir sistemi uygulayan tek devlet olmayan, Gürcü devletine geniş bir takdir payı bırakılması gerektiği kanaatindedir. Kısacası, seçmenlerin kaydı konusunda katılımcı sisteme geçilmesi başvuru partinin seçimlere katılma hakkını tek başına ihlal eden bir durum değildir. Bu davanın özel şartlarında, söz konusu sistem seçime hile karıştırmanın bir unsuru değil tam tersine bu sorunu halletmek için yapılmış – mükemmel olmasa da – makul bir girişim olarak değerlendirilmelidir.

Sonuç: İhlal yok (Oybirliğiyle).

Seçim komisyonlarının yapısı hakkında: Bir seçim komisyonunun varlık nedeni, etkili ve tarafsız bir şekilde özgür ve dürüst seçimlerin yapılmasını sağlamaktan ibarettir. Komisyonların seçim adayları için bir siyaset arenasına dönüşmesi durumunda bu amaçlara ulaşılması imkânsızlaşır. 15 kişiden oluşan söz konusu seçim komisyonlarının üyelerinin yedisi (üstün oya sahip başkan dâhil) Gürcistan Cumhurbaşkanı ve partisi tarafından seçiliyorlar. Diğer Avrupa ülkelerine oranla bu rakam hayli yüksektir. Diğer siyasi akımlara göre, Cumhurbaşkanı’nın ait olduğu politik kampın temsilcileri, seçim komisyonlarının her düzeyinde göreceli bir çoğunluktan yararlanmaktadırlar. Seçim komisyonlarının yapısı Cumhurbaşkanı’nın yetkilerine karşı fren ve denge görevi görme konusunda boşluklar olduğunu ve komisyonların dışarıdan gelen politik baskılara karşı tarafsız olamayacaklarını göstermektedir. Ancak başvuru, somut olayda, herhangi bir komisyonda, kendi aleyhine görevin kötüye kullanıldığını veya seçimlere hile karıştırıldığını gösterir bir delil sunmadığından, seçimlerde aday olma hakkının ihlal edildiği tespit edilememiştir. Ne kadar inandırıcı görünürse de görünsün, sadece sistemin seçimlere hile karıştırılması olanağı tanıdığı iddiası temeli üzerinden, AIHM’nin 1 no’lu Protokol’ün 3. maddesinin ihlal edildiği sonucuna ulaşması mümkün değildir.

Sonuç: İhlal yok (İkiye karşı beş oyla).

Khulo ve Kobuleti bölgesindeki seçmenlerin oy kullanma haklarından mahrum kalmaları hakkında: Khulo ve Kobuleti bölgesindeki seçmenlerin yeni Parlamento seçimleri sırasında orantılı oylamaya katılamamaları, genel oy hakkı ilkesi açısından incelenmelidir. 1 no'lu Protokol'ün 3. maddesine göre, başvuru parti, Khulo ve Kobuleti'de oyların çoğunluğunu alma şansı olup olmadığı sorusu bir yana, bu bölgedeki seçmenlere bel bağlama hakkına sahipti. Seçmenlerin oy kullanamamaları bir adayın seçimlerde aday olma hakkını etkili bir şekilde kullanmasına engel oluşturabilecek bir niteliktedir, hele ki seçmenler oy kullanma hakkından keyfi bir şekilde mahrum bırakılmış olsunlar. AİHM Hükümet'in Khulo ve Kobuleti'deki bürolarda usulsüzlük yapıldığına ilişkin iddiasının doğruluğunu tartışma konusu yapmamaktadır. Ancak bu iki bölgedeki seçim sonuçlarını iptal etmekle, CEC sadece yetkisini asmış görünmemekte, ancak bu tedbir iç hukukta yasal bir temelden ve usul güvencelerinden de yoksundu. Ne Hükümet ne de CEC bu iki bölgedeki seçim sonuçlarının hepsinin bir bütün halinde, bunlarla ilgili bilgi ve belgeler incelenmeden ve tanıklar dinlenmeden, iptal edilmesini gerektirecek nedenlerle ilgili yeterli ve yerinde bir açıklama yapmıştır. AİHM, seçim kanununda öngörülen – oy zarflarının açılması ve oy pusulalarının yeniden sayılması gibi – denetim tedbirlerini dikkate almamaya ve seçim sonuçlarını sadece seçim prosedüründe usulsüzlük yapıldığı iddialarına dayanarak iptal etmeye karar vermekle, CEC'nin keyfi davrandığı kanaatinde. Ayrıca Khulo ve Kobuleti'deki seçim bürolarının 18 Nisan 2004 tarihinde kapalı kalmasından sonra, CEC, aceleyle, seçimin bittiğini açıklamıştır. Hâlbuki CEC'nin seçimin kesin sonuçlarını açıklamak için daha 18 günlük bir süresi vardı. CEC, Khulo ve Kobuleti'deki seçimi açık, gerekçeli ve usule uygun bir kararla iptal etmiş olsaydı hukuk devletinin temel ilkelerine daha uygun bir şekilde davranmış olurdu. Devletin pozitif yükümlülükleri ve oy verme hakkının önemi dikkate alındığında, AİHM savunmacı devletin yeni seçilmiş bir Parlamento'ya “makul bir süre içinde” sahip olma meşru çıkarının, Adjarie Cumhuriyeti'nin (ülkedeki kayıtlı seçmenin % 2,5'ini temsil eden) 60 000 seçmenin 18 Nisan 2004 tarihinde veya daha sonra oy verme haklarını kullanmalarını sağlayacak makul tedbirler almak konusunda devlet makamlarının yetersiz ve pasif kalmalarını haklılaştırabileceğini kabul edemez.

Sonuç: İhlal (Oybirliğiyle).

1 no'lu Protokol'ün 3. maddesiyle bağlantılı 14. madde – Elinde bulunan bilgi ve belgelere göre, AİHM itiraz konusu seçim kurallarının – seçmen listelerine kayıt ve seçim komisyonlarının yapısıyla ilgili olanlar – veya Khulo ve Kobuleti'de meydana gelen olayların, sadece başvuru partiyi hedef aldığını ve söz konusu seçime giren diğer adayları hiçbir şekilde etkilemediğini savunulabilir bir şekilde desteklemek için dayanabileceği hiçbir bulgu görmemektedir.

Sonuç: İhlal yok (Oybirliğiyle).

Madde 41 – İhlal tespiti başvurusunun görmüş olduğu manevi zarar için tek başına yeterli adil tatmin oluşturmaktadır.

© Avrupa Konseyi/Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2012.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin resmi dilleri Fransızca ve İngilizce'dir. Bu çeviri, Avrupa Konseyi'nin insan haklarına destek Fonu'nun desteğiyle hazırlanmıştır (www.coe.int/humanrightstrustfund). Mahkeme'yi bağlamamaktadır ve Mahkeme, kalitesi konusunda herhangi bir sorumluluk kabul etmemektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarının veritabanı olan HUDOC üzerinden (<http://hudoc.echr.coe.int>) veya HUDOC'un bildirdiği başka veritabanları üzerinden yüklenebilir. Davanın isminin tamamen yazılması, yukarıdaki telif hakkıyla ilgili ifadelerin kullanılması ve insan haklarına destek Fonu'na referans yapılması şartıyla ticari olmayan amaçlarla kullanılabilir. Bu çevirinin tamamını veya bir kısmını ticari amaçlarla kullanmak isteyen herkesin, bu durumu belirtilen adrese bildirmesi rica olunur: publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int.